

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

Izglītojošs materiāls vidusskolēniem (10. klase)

Cieņa pret sevi un citiem

Materiālu sagatavojis Latvijas Republikas Tiesībsarga birojs, piedaloties reģionālajā projektā, ko finansē EEZ un Norvēģijas granti.

Projekta nosaukums: Atbalsts nacionālajām cilvēktiesību iestādēm pamattiesību un tiesiskuma aspektu uzraudzībā (Nr. 2018-1-1440)

Autore: Mg. iur., Kristīne Pakārkle

Koncepcija

2 mācību stundas ar starpbrīdi pa vidu.

Materiāls (prezentācija) paredzēts, lai diskutētu ar skolēniem par cieņas jēdzienu.

Prezentācijā piedalīsies psihologs un Tiesībsarga biroja pārstāvis.

Cieņas jēdziens ir vērtību jēdziens. Tas jānodala no "goda un cieņas" jeb reputācijas, kas ir viena no privātās dzīves sastāvdaļām. Ja "gods un cieņa" ir līdzsvarojams ar citām tiesībām (piemēram, vārda brīvību), tad cilvēka cieņa ir neaizskarama (absolūta).

Skolēni pavisam īsi tiktu iepazīstināti, kuros tiesību aktos ir iekļauts cieņas jēdziens. Eiropas Pamattiesību hartas 1. nodaļa ir veltīta cieņas jēdzienam. Satversmes 95. pants noteic, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. ANO Bērnu tiesību konvencijas 29. pants uzsver izglītības mērķus: attīstīt bērna personību, talantus, saprast savas tiesības, respektēt citu tiesības, kultūru un atšķirības; sagatavot bērnu apzinīgai dzīvei brīvā sabiedrībā miera un sapraššanās garā, ievērojot dzimumu līdztiesību; ieaudzināt cieņu pret dabu.

Prezentācija sastāv no divām sadaļām: psiholoģiskās un juridiskās.

Pirmā prezentācijas daļa (1 stunda) būtu veltīta cieņai pret sevi. Šo sadaļu vada psihologs. Cieņa pret citiem nav iespējama bez cieņas pret sevi. Kā ar iejūtību izturēties pret sevi? Kā izprast savas emocijas? Vai es labi jūtos klasē? Ko darīt, ja klasē pastāv mobings pret kādu klasesbiedru/klasesbiedreni? Vai dzīve var būt interesanta arī bez mobilajām ierīcēm? Kādu ļaunumu var nodarīt nekontrolēta mobilo ierīču lietošana? Kas man vispār liek justies labi? Kad jāpārtrauc attiecības? Vienlaikus psihologs skaidro, kā ar cieņu izturēties pret apkārtējiem.

Darbs grupās. Tas ļautu skolēniem labāk izprast, cik svarīgi ir sākt ar sevi un kur meklēt palīdzību, ja skolēns psiholoģiski nejūtas labi.

Starpbrīdis.

Otrā prezentācijas daļa (1 stunda) būtu veltīta cieņai pret citiem. Šo sadaļu vada Tiesībsarga biroja pārstāvis.

Cieņa pret ikvienu sabiedrības locekli. Cieņa pret citādo. Atšķirība starp godu un cieņu jeb reputāciju un cieņas neaizskaramību.

Skolēni tiktu iepazīstināti ar iespējamās diskriminācijas pamatiem (dzimums, vecums, tautība, reliģija, invaliditāte, valoda, seksuālā orientācija). Pēc šiem kritērijiem cilvēkus diskriminē visbiežāk. Pastāv arī citi diskriminācijas pamati, piemēram sociālā izcelsme vai ģenētiskās pazīmes. Dažkārt diskriminācijas pamati ir vairāki vienlaikus. Tomēr cilvēku nedrīkst diskriminēt pēc tā, kas viņš ir (visbiežāk tās ir iedzimtas pazīmes).

Lektors pieminētu arī dzimumu līdztiesības jēdzienu un vardarbību pret sievieti, vardarbību ģimenē, kā arī to, ka cieņa var tikt attiecināta ne tikai pret dzīvām būtnēm, bet arī, piemēram, pret dabu.

Sākotnēji skolēni paši izteiktos, kad viņuprāt, pret cilvēku kāds (cits cilvēks, iestāde) nav izturējies ar cieņu.

Kādu ietekmi uz diskrimināciju atstāj stereotipi? Vai stereotipi vienmēr ir slikti un vai no tiem ir iespējams izvairīties pilnībā? Kā cieņa pret citādo palīdz izvairīties no diskriminācijas?

Pie katra diskriminācijas veida kopīgi tiktu risināta kāda situācija. Noslēgumā skolēni tiktu sadalīti 2 vai 3 grupās un uzrakstītu savas idejas, kā var izvairīties no diskriminācijas. Katra grupa īsi prezentē savu darbiņu.